

Севастопольский национальный университет
ядерной энергии и промышленности

Кафедра дозиметрии, гражданской обороны и химической
инженерии

Лекция № 1

по дисциплине *«Гражданская оборона»*.

Тема: *Гражданская оборона Украины
в современных условиях*

Лектор: доцент Галушко Наталья Владимировна

Содержание

- Цели и задачи, порядок прохождения, виды отчетности и литература
- Основные положения международного права по вопросам защиты людей
- Законодательная база Гражданской обороны в Украине
- Организация и структура учреждений ГО Украины. Силы и средства ГО.
- Организация Гражданской обороны в других государствах.

Заключение.

Литература

- Закон Украины «О Гражданской обороне Украины» от 03.02.1993г.;
- Постановление КМУ №229 от 10 мая 1994г. «Положение о Гражданской обороне Украины»;
- Закон Украины «О правовых основах гражданской защиты» от 24.06.04 №1859-IV;
- Депутат О.П. и др. Гражданская оборона. Учебник. Львов – 2001г;
- Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. – К.: Центр начальної літератури, 2006;
- Стеблюк М.І. Цивільна оборона: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання – Прес, 2003.

Общие задачи Гражданской Обороны

1. Обеспечение защиты населения;
2. Меры по повышению стабильности работы отраслей народного хозяйства;
3. Меры по ликвидации последствий применения противником ОМП, организация и проведение спасательных и аварийно – восстановительных работ в очаге поражения;
4. Подготовка сил для выполнения всех этих задач.

Задачи ВУЗов по Гражданской обороне

- а) научить студентов действиям в чрезвычайных ситуациях в мирное и военное время; умению определить необходимые средства защиты населения; основам организации проведения СидНР при ликвидации последствий аварий, катастроф, стихийных бедствий и в очаге поражения ССП; методам повышения устойчивости работы объектов народного хозяйства.
- б) изучить организацию ГО объектов народного хозяйства в ЧС и содержание работы командно – начальствующего состава невоенизированных формирований и служб ГО в соответствии со своей специальностью.

В результате выпускники должны:

а) Знать:

- характеристику очагов поражения, которые возникают в чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени;
- способы и средства защиты населения от поражающих факторов аварий, катастроф, стихийных бедствиях и ССП;
- порядок действия формирований ГО и населения в условиях ЧС;
- назначение и порядок работы с приборами радиационной, химической разведки и дозиметрического контроля;
- методику прогнозирования и оценки РХБ обстановки возникающей вследствие аварии на РХ – опасном объекте или применения ССП;
- Основы организации проведения спасательных и других неотложных работ;

б) уметь:

- практически осуществлять мероприятия защиты населения от последствий аварий, катастроф, стихийных бедствий и применения ССП;
- соответственно с будущей специальностью оценивать устойчивость элементов народного хозяйства в ЧС и определять необходимые меры по ее повышению;
- оценивать РХБ обстановку и обстановку возникающую вследствие аварии или стихийного бедствия;
- Руководить подготовкой формирований ГО и проведением СидНР на объектах народного хозяйства;

Всего на дисциплину «Гражданская оборона» по учебному плану университета отведено:

18 часов аудиторных занятий

- лекции – 10 часов
- практические занятия – 4 часа
- РГР – 2 часа

Итоговый контроль – ЗАЧЁТ

- ***«С тех пор как существует
мирозданье,
Такого нет, кто б не нуждался в
знанье.
Какой мы ни возьмем язык и век,
Всегда стремится к знанью
человек»
(Рудаки)***

ГРАЖДАНСТВЕННОСТЬ

- это осознание и реализация личностью своих прав и обязанностей по отношению к самому себе, своей семье, окружающим людям, Отечеству и планете Земля.
- Наиболее ярко выполнение гражданского долга проявилось в ВОВ
- (Диорама-греч. Сквозь и зрелище).

Компетенції органів цивільного захисту є :

- Попередження соціально-політичних, міжнаціональних конфліктів, масових безпорядків і дії щодо ліквідації їх наслідків до компетенції органів управління і сил цивільної оборони не входять.

- *Надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру* - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, в тому числі епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, яке призвело (може призвести) до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності, загибелі людей та/або значних матеріальних втрат;
- *Аварія* - небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила загибель людей або створює на об'єкті чи окремій території загрозу життю та здоров'ю людей і призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи завдає шкоди довкіллю;
- *Катастрофа* - велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків;

Основные международные документы по защите людей

1. Женевские конвенции 1949 года (102 страны)
2. Дополнительные протоколы к Женевской конвенции, которые были приняты в 1977 году.

Содержание конвенций

- 1) Об улучшении участи раненых и больных в действующих армиях.
- 2) Об улучшении участи раненых, больных и лиц, потерпевших кораблекрушение, из состава вооруженных сил на море.
- 3) Об обращении с военнопленными.
- 4) О защите гражданского населения во время войны

Раздел 6 в 4 – й конвенции и 2-й дополнительный протокол полностью посвящены вопросам «Гражданской Обороны»:

«Гражданская оборона является выполнением некоторых или всех гуманитарных задач, изложенных в первых трех Конвенциях и первом дополнительном протоколе, направленных на защиту гражданского населения от опасности и оказания помощи в снижении непосредственных последствий военных действий или бедствия, а также создания условий, необходимых для его **ВЫЖИВАНИЯ**»

Состав гуманитарных задач

- оповещение;
- эвакуация;
- предоставление убежищ и их устройство;
- проведение мероприятий по светомаскировке;
- спасательные работы;
- медицинская (скорая) помощь;
- борьба с пожарами;
- выявление и обозначение опасных районов;
- специальная обработка территорий, сооружений, техники и материальных средств;
- И другие мероприятия.

«Организация ГО» - это те учреждения и другие организационные единицы, которые организованы или уполномочены компетентной властью стороны, что находятся в конфликте, выполнять какие – нибудь из этих задач и которые используются исключительно для их выполнения.

Стаття 4. Принципи цивільного захисту

- - гарантування державою громадянам конституційного права на захист життя, здоров'я та їх майна, а юридичним особам - права на безпечне функціонування;
  - добровільності при залученні людей до здійснення заходів у сфері цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для життя і здоров'я;
  - комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;
  - створення системи раціональної превентивної безпеки з метою максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій і мінімізації їх наслідків;
  - територіальності та функціональності єдиної системи цивільного захисту;
  - мінімізації заподіяння шкоди довкіллю;
  - гласності, вільного доступу населення до інформації у сфері цивільного захисту відповідно до законодавства.

Стаття 7. Види, рівні та критерії класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

- Залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією техногенного та природного характеру наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для ліквідації її наслідків, визначаються такі рівні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру:
  - державний;
  - регіональний;
  - місцевий;
  - об'єктовий

«Персонал организации ГО» - представляет таких лиц, которые назначены стороной, что находится в конфликте, исключительно для выполнения задач гражданской обороны(комбатанты)

«Материальная часть»

- организации ГО – это оборудование, материалы, транспортные средства, которые используются этими организациями для выполнения задач ГО.

Меры по защите организаций ГО:

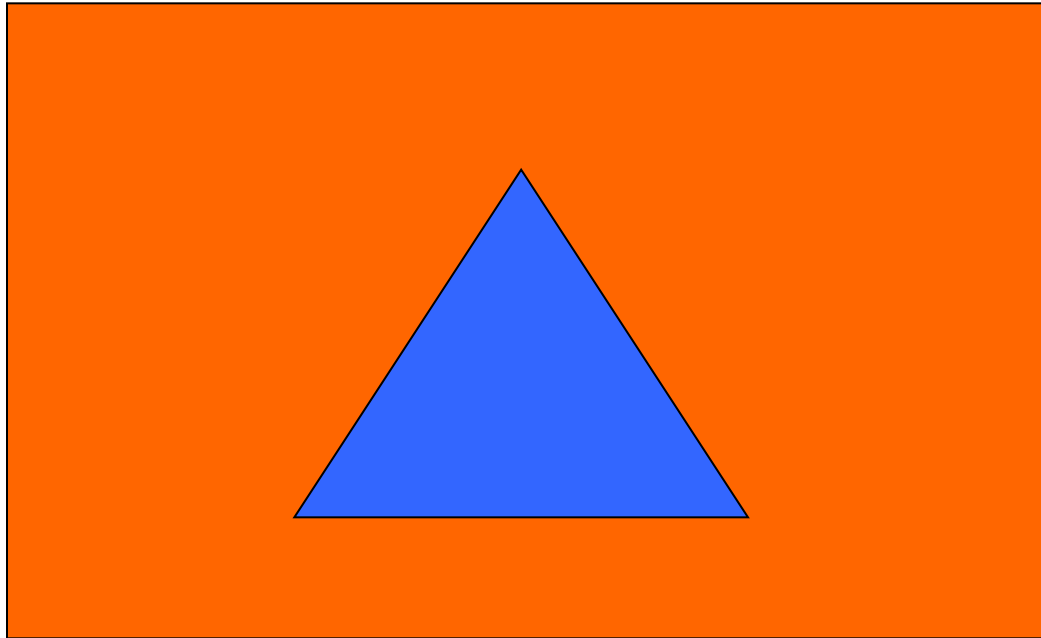
1. Гражданские организации ГО и их персонал пользуются уважением и защитой в соответствии с Протоколом, особенно в согласии с разделом 6 Конвенции №4. они имеют право выполнять поручения и задачи ГО за исключением военной необходимости.
2. Это положение распространяется также на гражданских лиц, которые хоть и не являются членами гражданских организаций ГО, но привлечены компетентной властью и под ее контролем выполняются задачи ГО.
3. Объекты, которые используются для ГО, не могут быть уничтожаемы или использоваться не по их прямому назначению, кроме как стороной, которой они принадлежат.

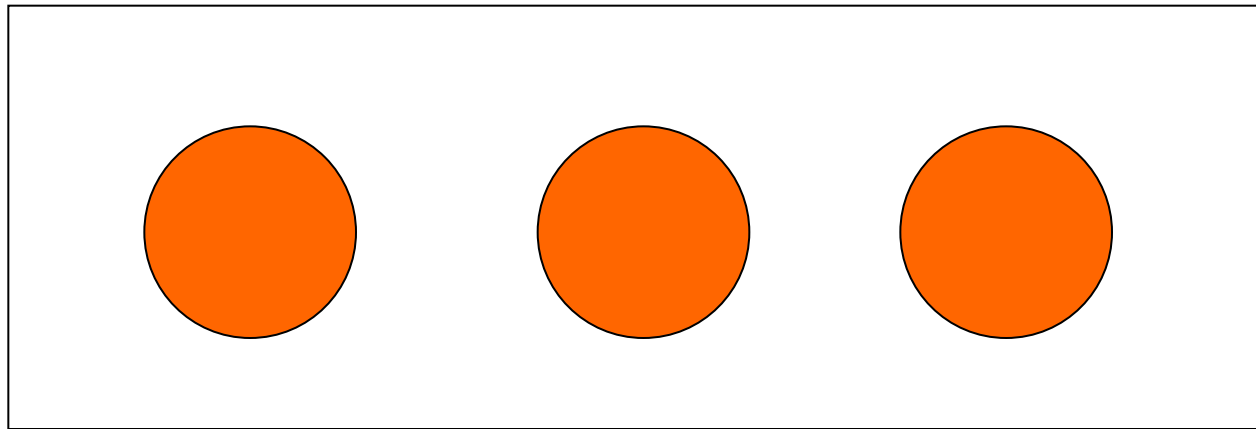
Об'єкт підвищеної небезпеки

- об'єкт, який згідно з законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру;

Международный опознавательный знак
«Гражданской Обороны»

Международный знак, которым помечаются
особо опасные объекты

Законодательные акты

Украины по ГО

1. Закон Украины «О Гражданской обороне» - март 1993г.
2. Указ Президента Украины «Об образовании МЧС» - октябрь 1996г.
3. Указ Президента Украины «О реформировании ГО в Службах Гражданской Защиты» - ноябрь 2002г.
4. Указ Президента «О преобразовании государственной пожарной службы в отдельную невоенизированную службу» - январь 2003г.
5. Закон Украины «О правовых основах ГЗ» - август 2004г

Стаття 27. Система органів управління цивільним захистом

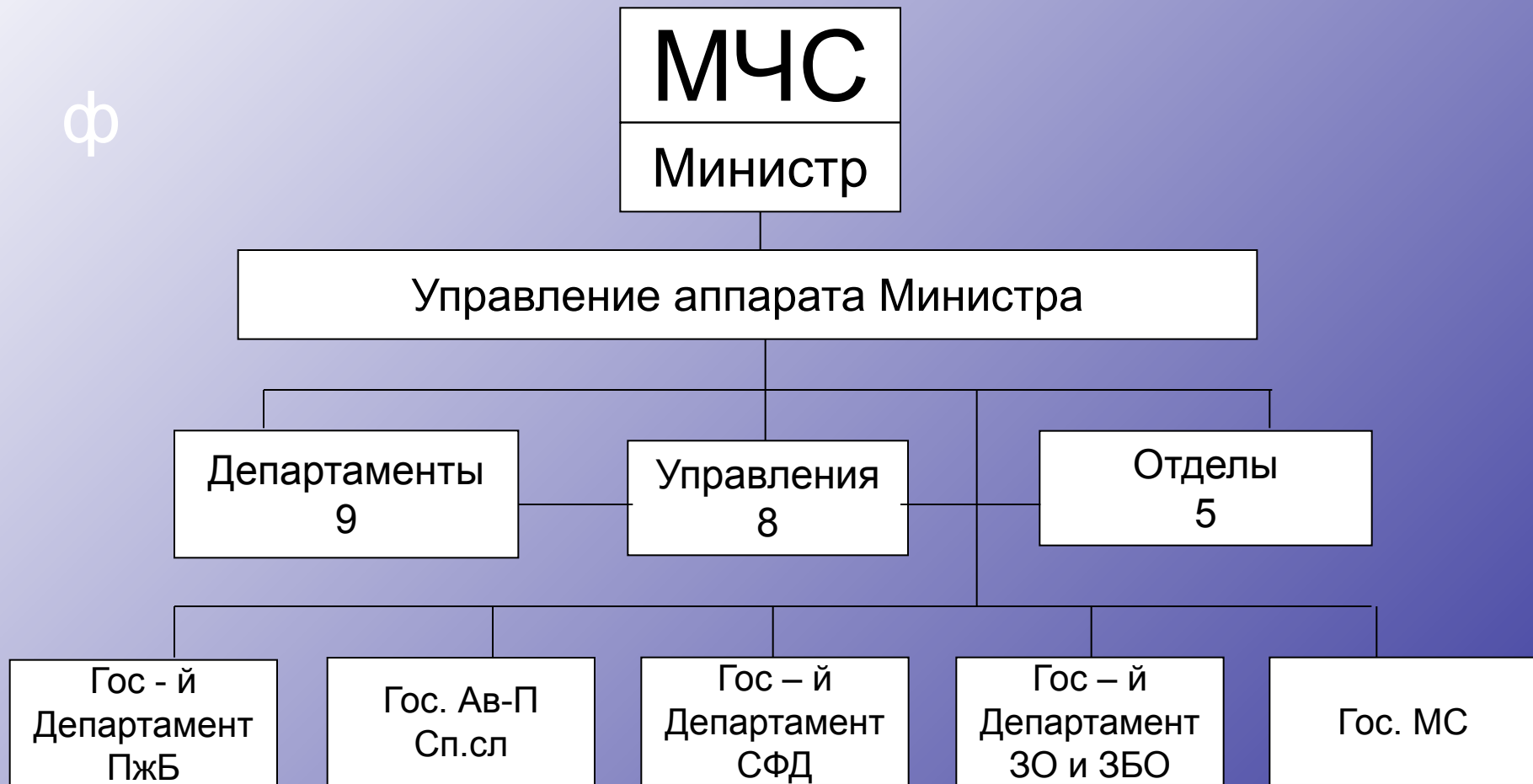
- 1. Загальне керівництво єдиною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України. Начальником цивільного захисту України є Прем'єр-міністр України.

- 2. Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту покладається на спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту. Керівник цього органу є заступником начальника цивільного захисту України.

- 3. Керівництво територіальними підсистемами єдиної системи цивільного захисту в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі здійснюють відповідно Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольськамиські державні адміністрації. Начальниками територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту за посадою є відповідно Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим та голови відповідних державних адміністрацій. Керівники територіальних органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту за посадою є заступниками відповідних начальників територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту.

Структура Министерства ЧС

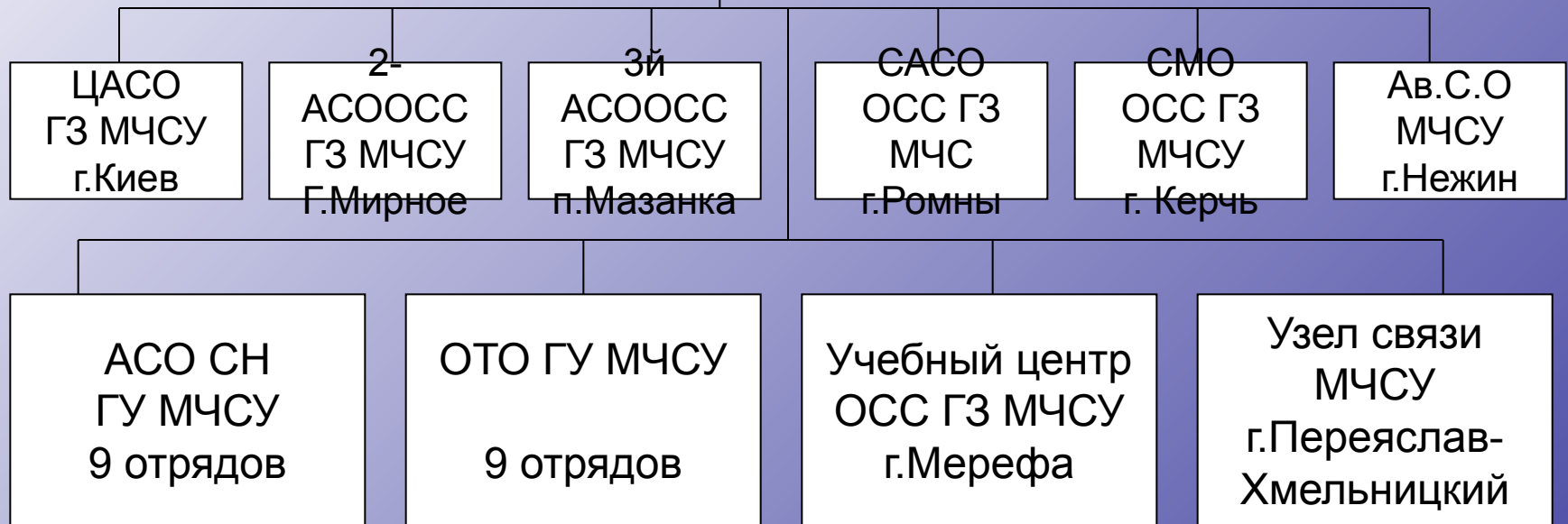
ф

Подчинены МЧС, но содержатся на отдельных штатах

Силы и средства ГО

Департамент управления ЦЗ

Стаття 21. Режими функціонування єдиної системи цивільного захисту

- повсякденного функціонування,
- підвищеної готовності
- в режимах надзвичайної ситуації,
- надзвичайного або воєнного стану.

У режимі повсякденного функціонування органи управління, сили і засоби єдиної системи цивільного захисту

- - забезпечують спостереження і контроль за обстановкою на потенційно небезпечних об'єктах і прилеглих до них територіях, а також чергування оперативного персоналу;
  - розробляють і виконують науково-технічні програми щодо запобігання надзвичайним ситуаціям і зменшення можливих втрат;
  - здійснюють заходи щодо забезпечення безпеки і захисту населення під час надзвичайної ситуації;
  - забезпечують підготовку органів управління до дій у надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуаціях, організують навчання населення з поводження із засобами захисту в таких ситуаціях;
  - створюють і поновлюють матеріальні резерви для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
  - проводять постійне прогнозування обстановки щодо її погіршення, яке може призвести до виникнення надзвичайних ситуацій.

Стаття 23. Режим підвищеної готовності

1. Режим підвищеної готовності єдиної системи цивільного захисту встановлюється в разі істотного погіршення виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, біологічної (у тому числі бактеріологічної), сейсмічної, гідрогеологічної та гідрометеорологічної обстановки, за наявності загрози виникнення надзвичайної ситуації.

2. У режимі підвищеної готовності органи управління єдиної системи цивільного захисту:

- надають оперативну допомогу органам і структурам, причетним до забезпечення цивільного захисту, в разі виникнення несприятливих побутових або нестандартних ситуацій;
- формують комісії для виявлення причин погіршення обстановки безпосередньо в районі можливого виникнення надзвичайної ситуації, готують пропозиції щодо її нормалізації;
- посилюють спостереження і контроль за ситуацією на потенційно небезпечних об'єктах і прилеглих до них територіях, здійснюють прогнозування можливості виникнення надзвичайних ситуацій та їх масштабів;
- розробляють заходи із захисту населення і територій в умовах надзвичайної ситуації;
- приводять у стан підвищеної готовності наявні сили і засоби реагування, залучають додаткові сили і засоби, уточнюють плани їх дій та направляють їх у разі потреби в район загрози виникнення надзвичайної ситуації;
- здійснюють заходи із запобігання виникненню надзвичайної ситуації.

Стаття 24. Режим надзвичайної ситуації

1. Режим надзвичайної ситуації єдиної системи цивільного захисту встановлюється в разі виникнення та під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

2. У режимі надзвичайної ситуації органи управління єдиної системи цивільного захисту:

- визначають межі території, на якій виникла надзвичайна ситуація;
- організовують захист населення і територій в умовах надзвичайної ситуації;
- організовують роботи з локалізації або ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, залучають необхідні сили і засоби;
- здійснюють безперервний контроль за розвитком надзвичайної ситуації, становищем на аварійних об'єктах і прилеглих до них територіях;
- оперативно доповідають вищим органам управління про розвиток надзвичайної ситуації, заходи, які виконуються, та оповіщають населення.

Стаття 26. Режим воєнного стану

-

Режим функціонування єдиної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану, порядок підпорядкування її військовому командуванню визначаються відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" (1647-14).

Гражданская оборона ФРГ

- Она является наиболее эффективной системой ГО в Европе, т.к. имеет развитую организационную структуру, значительные силы и средства, развитую систему связи и оповещения, радиационно-химической разведки и доз. контроля.
- Общее руководство ГО страны осуществляет федеральное Министерство внутренних дел. Основным компонентом сил системы ГО ФРГ является служба защиты от катастроф, которая полностью развернута и насчитывает до 600 тысяч человек. В неё включаются дополнительно общественные организации и службы (до 2-х млн. человек).

Гражданская оборона США

- В США создано «Федеральное управление по действиям в чрезвычайных условиях» (ФЕМА г. Вашингтон), которое непосредственно подчиняется президенту.
- Центральный аппарат ФЕМА имеет в своём составе 5 управлений (директорий):
  - - обеспечение функционирования в чрезвычайных условиях;
  - - программирования обучения и противопожарной подготовки;
  - - программирование национальной готовности управления предоставления помощи и разработки программ для штатов и местных органов власти;
  - - федеральная администрация страхования;
  - - административные подразделения.
- В каждом штате имеется консультативный совет по вопросам гражданской обороны. Непосредственным руководителем ГО штата является начальник ГО штата со штабом (до 40 человек). Кроме того, создаются местные штабы в графствах, районах, независимых городах, общинах и в больших городах. Всего создано 3615 местных штабов гражданской обороны.
- На промышленных предприятиях (более 50 чел.) создаётся комитет ГО. Его возглавляет руководитель предприятия.
- В США нет специальных формирований ГО. Для решения задач ГО привлекают сухопутные войска. Защита населения в системе ГО США решаются по двум направлениям: путем укрытия в защитных сооружениях (типа ПРУ) и эвакуации.

Гражданская оборона России

- Историческое прошлое ГО России имеет те же корни, что и ГО Украины, И за тот же временной период от момента обретения независимости в России создана единая государственная система предупреждения и ликвидации последствий ЧС.

ВЫВОДЫ:

- 1. С момента обретения Украиной независимости началось законодательное оформление Гражданской обороны, как государственной системы органов управления и сил для организации и осуществления мероприятий по защите населения от воздействия последствий ЧС.
- 2. Основные положения международного права по вопросам защиты людей утверждены в Украине
- 3. Гражданская оборона Украины тесно сотрудничает с другими странами в использовании их опыта в области организации защиты населения и экономики государств от разрушающего воздействия ЧС различного происхождения.

Вы не обязаны быть великим,

что бы начать, но обязаны начать,

что бы стыть **великим.**

www.alexyanovsky.com